

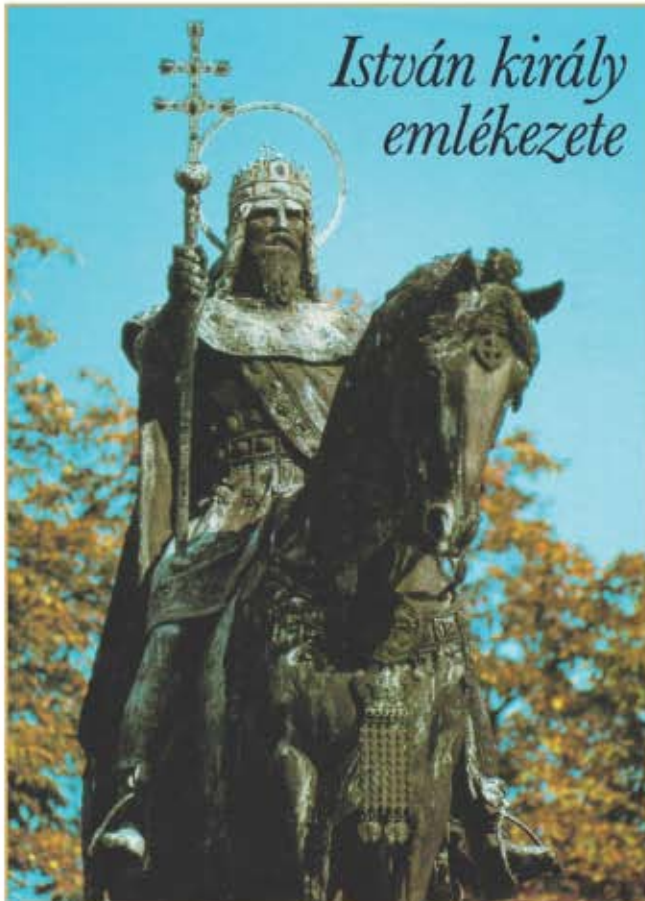
Alsónémedi Hírmondó

Alsónémedi Önkormányzatának tájékoztatója

XX. évfolyam

ünnepi szám

2010. augusztus 20.

*István király
emlékezete*

ZSOLOZSMA SZENT ISTVÁN KIRÁLYRÓL

1280-1290 körül (részletek)

Ó, hitvalló István király,
tehozzád néped hangja száll.
Kérd Krisztust, hogy legyen velünk,
ki szent hitét hoztad nekünk...

Isten kegyeltje, István király,
imádkozzál értünk,
mert méltóvá tett vétkünk,
hogy ránk sújtson szörnyű vég,
s érdemedért megnyerhetjük,
hogy befogad majd az ég...

Üdvöz légy, Szent István király,
néped reménye rajtad áll,
tudósunk és apostolunk,
akiben váltig bízhatunk,
Szentség tüköre, üdvöz légy,
mi igazunk!
Hisszük, ha vagy közbenjárónk,
megszabadít érted Krisztus:
Imádkozzál népedért!

Ó, Szentséges István király,
magyarok közt apostolkodtál,
Pannónia bölcse valál,
miérettünk imádkozzál
kegyelmesen Istennél!

SZENT ISTVÁN KIRÁLYUNK ÜNNEPÉNEK FÉNYKOSZORÚJÁBAN

Az ősidők homályából egy lovasember alakja bontakozik ki szemünk előtt, amint Erdély határán a meszesi kapunál áll és figyel. A többiekért vigyáz, és el van szánva mindenre. Várja a jövőndőt. Őszemléletünk legelső emlékei a kereszténnyé lett magyarságról szólnak, arról a királyról és keresztény királyságáról, amelyben bizonyosan tovább éltek még a nomád birodalmi gondolat és életforma elemei, de magát mégis elsősorban az egyetemes keresztény közösség részesének tekintette, s eszményeit, hivatástudatát ennek szelleméből merítette.

A magyar uralkodó Szent István óta apostoli király, a hit terjesztője, fenntartója és védelmezője. A szent országépítő keresztény öntudata és küldetés-hite az idők folyamán mind nagyobb tömegek tulajdona, része lett. A magyar tárgyú egyházi irodalom már a XII. század elején telített a kereszténység és a magyarság összeforrásának bizonyítékaival.

Szent László udvari történetírója öntudatos természetességgel nevezi az ország keleti határain lefolyt küzdelmeket a kereszténység és pogányság harcának.

Abban a nagyfontosságú levélben pedig, melyet IV. Béla királyunk 1252-ben, a tatárok megújuló támadásának hírére IV.

Ince pápához intézett, már előttünk áll a magyarságnak a kereszténység jegyében fogantatott első, s évszázadokra ható küldetéseszmeje: Magyarországnak hivatása, hogy a kereszténység védőbástyája legyen.

Felmerül bennünk a kérdés, vajon a Kárpát-medencei hazabana megtelepedés és a kereszténység felvétele nem taszította-e ki a természetes fejlődés menetéből a magyar népet, elnyomva ősi tulajdonságait, nem alakította-e át jellemét?

A magyar nép a Kárpátok karéjában végképp elszakadt rokonaitól; eleinte még Kelet felé vérrokon lovasnomád törzsek voltak szomszédjai, besenyők, kunok, de ezek már, az eurázsiai pusztá iratlan törvényét érezve, nem ismerhették el rokonnak a letelepedett keresztény magyart, aki zsákmányolásaiknak éppúgy tárgyává lett, mint a szlávok vagy bizánciak.

Az utolsó rokonok így részben épp a magyarok csapásai alatt hulltak el, s eltűnésükkel vált a magyar nép igazán testvértelenné idegenek, szlávok, németek s később beszivárgó oláhok között. A testvértelenné vált nemzet, tudatára ébredve, hogy itt többé nem remélheti fennmaradását vérrokon népek ál-

lamszövetségétől, lezárta a kapukat, és minden búskomorság, rossz előérzet nélkül alkalmazkodott az új helyzethez. Ebben legfőbb eszköze az ősi szabadságszeretet volt, mely most már levethette azon korlátozásokat, melyeket a lovasnomád államélet reakényszerített.

Mióta nincs többé a magyarnak rokona, nem bízik többé senkiben, senkivel nem áll össze élet-halálra, s mindenkit a gyepűn túl lévőknek tekint, akivel csak a gyepük járhatatlan rengetegekben épült szűk kis kapukon át hajlandó érintkezni. És a kapukat maga őrzi, vagy az országába fogadott vérrokonaival (székelyekkel) őrizteti. A gyepük minden oldalról, kelet és nyugat, dél és észak felé megvédi; e nagyszerűen funkcionáló védelmi örvonal mögött ősi életkedve hatalmas munkára ösztökéli, hogy szabadságát megvédje, és mindenkor biztosíthassa. Az, amit Szent István-i államszervezetnek nevezünk, ennek a magyar életkedvnek volt munkája az ősi dinasztia legnagyobb sarja, Szent István szellemén át.

Szent István volt az, aki az ősi magyar szabadságszeretetet földhöz kötötte, tájakhoz, folyókhoz, a négy folyó és a Kárpátok országához. A nomád és félnomád magyar szabadságszeretete csak a nemzetségek és törzsek szokásjogától őrzött, védett életét és még legfeljebb a törzs nyári füves legelőit, folyók menti téli tartózkodási helyét szerette szabadnak látni; még a kalandozások korának magyarja sem zárta le határait,

hogy azok mögül minél gyorsabban kitörhessen a gazdag nyugati vagy bizánci tájakra, melyekből élt, és reájuk szinte éppúgy szüksége volt, mint saját szállásföldjeire. Csak Szent István vonta meg az éles választóvonalat, mely nélkül nincs önálló nemzeti élet: mi a Haza és mi az idegen, külső föld.

Az ő rendelkezései jelölték ki a szabadságszeretet méltó tárgyát, a Hazát és a Haza földjét, s az ő államszervezése bocsátotta a magyar szabadságszeretet rendelkezésére annak legfőbb eszközét, a magyar államot.

A magyar szabadságszeretet ettől fogva irányul Magyarországra és a magyar állam függetlenségének megvédésére. Ez a föld egységes, zárt, ugyanazon uralom alatt álló terület.

Szent Istvánnak sikerült a Duna völgyében, a Kárpátok alján minden lakott területet uralma alá hajtani, s ezzel a magyar történeti folyamatot évszázadokra kihatóan megkönnyíteni.

Más népeknek hosszú, keserves munkájába került államterületük és népi egységük biztosítása, a széthúzó erők elfojtása, a külön kis területek és azok kormányzatai egybekapcsolása.

Az első magyar király, könyörtelenül legyőzve az erdélyi Gyulát, a marosi Ajtonyt, a somogyi Koppányt, a szabadságszeretet hajtóerejét kiterjesztette a Kárpátok vonaláig.

A központ, a magyar állami kormányzat ellenáll az országrészek és határterületek leszakításának, s viszont, a végeken sem vehető észre évszázadok folyamán, amíg még túlnyomóan magyar a lakosságuk, elszakadási szándék, szétforgácsoldási hajlam. Még a legnagyobb közigazgatási egység, Erdély sem akart soha elválni a többi magyar területtől mindaddig, míg a török szultán, Szulejmán parancsa és hódítása rá nem kényszerítette az önállóságra. A nomád szabadságszeretet nagyszerűen alkalmazkodott tehát, karjaival szorosan átölelte azt a földet, melyet Szent István népe hazájának rendelt el talán az idők végezetéig.

A jó Isten, - írja a legnagyobb magyar újságíró Milotay István valahol, - talán romlatlan ártatlanságunkért, ázsiai mozdulatlanságunkért, az „üngét is odaadja” lelkünkért szeret, szán és tart meg bennünket, mint elvetemedett tájon, ezer veszély, ellenség között, sötétben botorkáló nagy gyermeket, aki olyan együgyű, szent és árva, hogy lehetetlen nem segíteni rajta, saját maga dacára és ellenére is.

Bálint István János

„...ANNYIRA VÉDTE A NÉPIT, HAZÁJÁT...”

Szent István királyunk alakja a gyimesi csángó népmondákban

Géza fejedelemnek vót a fia. Az pogány vót, de az országot akkor már szorongatták a körülvaló keresztények, s mivel látta Géza fejedelem, hogy nincs kiút tovább az országot fenntartani, átadta a kormányzást a fiának, hogy sirítse (térítse) a katolikus hitre.

A fia, ahogy átvette, elvett egy katolikus fehérmépet, s azzal karöltve kereszténységre borították a magyar népet.

Ő állította meg, hogy ne küldjék az embereket máglyára, hanem meg kell téríteni. Aztán onnat kezdődött meg a keresztény hittérítés, István királytól.

Szent István s Szent László térítették a pogányokat, amennyire tudták, a hitre, de a pogányok nem akartak. Me a pogányok aszonták: „Legyen Istenetek s Uratok, s mi az Istent nem ismerjük, de mégis egyik a mást nem öltük meg, de nektek lesz Istenetek, Uratok s hitetek, s mégis olyan bicskás emberek lesztek, hogy egyik a másiknak testübe vágjátok belé a bicskát!”- ezt mondták a pogányok.

„Lesz Istenetek s Uratok es, nekünk jó vót pogányul es, de mi

nem eresztettük el egyik másiknak a vérét. De a keresztény elereszti egyik a másiknak a vérét.”- mondták a pogányok szembe. S aztán, tudja, nagyon kínozták a pogány népet, mert aki nem jelent meg a templomban, hát annak még olyat es csináltak, hogy a szurkot felfőzték, s belétöltötték a csizmába, s bele kellett húznia a lábát. Olyan nyakasok vótak azok a pogányok.

István királyról a régiek sokat meséltek, hogy ő talán közreműködött az Úr Jézussal. Úgy, hogy annyira védte a népit, a hazáját, hogy beszélt is az Úr Jézussal, így hallottam, az öregek mondták. Annyira szent vót.

S Nagyboldogasszony napján, augusztus 15-én, bement a templomba, a Bazilikába, amit ő építtetett, s letette a Szent Koronát, a palástját, s kardját a Szűzanya oltárára. S akkor átadta Magyarországot. S ő azon a nap meg is halt.

Lehet, hogy tudta is.

Szent Istvánnak a kardja el van ásva, s az amikor felszínre kerül, akkor dől el a világ sorsa, hogy béke lesz, vagy elpusztul minden, s világ vége lesz.

EGÉSZ MAGYARORSZÁG KIRÁLYA

a veszprémvölgyi görög apácakolostor alapító levele, 1018 körül (részletek)

A népies görög nyelven írt és keltezetlen alapítólevélben István, mint „egész Magyarország királya” szerepel. Az apácamonostort a leendő királynénak, Imre herceg menyasszonyának, egy kiskorú bizánci hercegnő és görög kísérete lelki szükségleteinek ellátására alapította István király. Az eredeti oklevél elveszett, de megmaradt Könyves Kálmán királyunk 1109 évi átírata, melynek görög szövegében nincsen kételkedésre okot adó elírás.

„Az Atyának, a Fiúnak, és a Szentléleknek nevében én, a keresztény István, az egész Magyarország királya, Veszprémben létrehozva, fenntartva, és berendezve a legszentebb Istenanya érseki monostorát, és összegyűjtve benne az apácák seregét, magam, egyszersmind

hitvesem és gyermekeim lelki üdvéért és egész Pannóniáért rendelkezem: adományozok ennek a monostornak kilenc falut földjével együtt...húsz családot...és Szombat-révet s véle hét révést(...) valamint hatvan lovas szolgát, tizenkét halászt a Dunán, három ácsot, két kovácsot, két borászt, egy esztergályos (...) egy majorgazdaságot... Ha pedig valakire rábizonyulna, hogy azokból, amiket a monostornak adtam, el akar szakítani vagy elvenni valamit, legyen az én nemzetiségemből való, vagy bárki más, akár király, akár főúr, akár ispán, akár püspök, akár más, átok szálljon reá...”

(Gutheil Jenő fordítása)

SZENT ISTVÁN ALAKJA A PROTESTÁNS KULTÚRÁBAN

A protestáns prédikátorok Szent István király értékét annak *tiszta, imádkozó keresztényi életében és a népnek a keresztény hitre való térítésében látják.*

Heltai Gáspár így ír a szentté avatásáról.

„Mikoron annak utánna László, az ő unokája, magyar király lőtt volna, ez sok pénst, drága ajándékokat küldé Rómába a pápának, úgy küldé a pápa a bulcsús leveleket Magyarországbán, és kivéteti István testét, és ereklét csinála belőle.

Így nevezik ez üdőtől fogva a magyarok eszt a királyt Szent István királynak, és nagy ájítatossággal megillik (megülik) a római kereszténynek az ő napját...”

Hasonlóképpen értékeli az országépítő – egyházszerző királyt a Bocskai István fejedelmet sirató **Miskolci Csujak István** zempléni esperes, prédikátor:

„Méltán jajdult fel utána, korai és váratlan halálakor az imént bizonytalan jövő előtt álló magyar lélek – úgy ahogyan még csak Szent Istvánt és Mátyást tudta siratni: „Ó Istenből sok óhajtás átal régen kívánt oltalom! Ó, szegény Magyarországnak béhunyt szeme! Ó, nyomorult országoknak nyomorult oszlopa! Vajjon s mikor tekintsz reánk, szegény elhagyott magyaridra?”

Tündérország fejedelmének, Bethlen Gábornak halála felett kesergő **Kemény János** így gondol az általa legnagyobbnak gondolt urára: „...meghala ez nagy fejedelem, kihez hasonló magyar Mátyás királytól fogva és István királyon kívül nem hallatott, nem is remélhetni...” (megtartottuk a szöveg eredeti írásképet)

SÖTÉTSÉGBŐL VILÁGOSSÁGRA

Ravasz László református püspök magasztos prédikációja Szent István király ünnepén. 1937. augusztus 22. (részletek)

Lectio: Józsué 24:15-18.

Alapige: I. Péter 2: 9-10,

„Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek Annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az ő csodálatos világosságára hívott el titeket. Akik hajdan nem nép voltatok, most pedig Isten népe vagytok, akik nem kegyelmeztek voltatok, most pedig kegyelmezettek vagytok.”

A sötétségből Isten az ő csodálatos világosságára hív. Ebben benne foglaltatik Isten teremtő munkája, éppúgy, mint az ő megváltó munkája... Római katolikus testvéreink, a legrégebb és legnagyobb magyar keresztényen egyház hívei, tegnapelőtt ünnepelték első királyunk emlékezetét, s egyházuk szentjének kijáró vallásos tisztelettel hódoltak neki és esedeztek hozzá... Háromféle lehetőség állott a magyarság előtt. Vagy megmarad pogányoknak, a régi hitben, a régi hittel összefüggő népszervezetben, erkölcsben és hivatástudatban. Hogy ez mit jelent megmutatta a honfoglalás óta eltelt száz esztendő annyi véres és sötét

tanulása. Lassanként Európa szegénylegénye, nemzetek bitangja lett volna a magyar, s az ellene összefogó keresztény világ közös akarattal irtotta volna ki, mint egy veszett állatot. Pogányoknak és magyarnak maradni együtt már nem lehetett. A második lehetőség az volt, hogy a magyarság keresztényénné lesz, de Bizánchoz, a keresztényiség keleti ágához csatlakozik. Ezt javallotta a közellét, a keleti eredet, az élet sok titokzatos összefüggése, előrement példák és érdekek; de ha István király Bizánchoz csatlakozik, a Balkán Bécsig ért volna, s már ezer évvel ezelőtt rosszabb helyzetbe kerültünk volna, mint most Trianon után. Ha akkor mi kelethez csatlakozunk, legjobb esetben csak most kezdhettünk volna európaiak lenni. Éppen az volt a nagyszerű és csodálatos döntés, hogy a magyar a nyugati keresztényiséghez csatlakozott... Ezzel a döntéssel István király igent mondott mindarra, amit „ezeréves Magyarország” név alatt ismer a történelem, a királyságra, a keresztényen magyar államiságra, az egész anyagi és szellemi művelődésünkre. Valóban - nézve azt, hogy mi volt a magyar és azután, mivé lett - azt kell mondanunk, hogy alapigénk csodája ment végbe rajta: választott nemzeté, megtartásra való néppé lett, és a halál sötétségből az élet világosságára érkezett...”

„Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma”

Községünk címere sokatmondó jelképünk.

Tápláló, izletes a leghétköznapibb és mégis a legnélkülözhetetlenebb étke az embernek a kenyér, az emberiség egyik legfontosabb és legrégebbi tápláléka.

Manapság mi sem természetesebb, hogy bemegyünk a boltba és megvásároljuk a kenyeret: egy kilósa, kétkilósa, kerekét vagy hosszút, barnát vagy fehéret, frisset vagy régit.

A kenyér kezdetei abba korba vezetnek vissza, amikor az ember a vadon termett búza magvait gyűjtötte össze. A világban sokféleképpen készítik, kovással, vagy kovásztalanul, és ami nekünk szokatlan sok helyen nem gabona lisztből készül.

A magyarság életében, táplálkozásában fő szerep jutott a kenyérnek. A család jólétét, biztosító alapvető táplálék volt. Jó tudni, hogy már a honfoglaló magyarok is ismerték a kenyeret, a téli szállások környékén étkezési célra gabonát termesztettek. Az évszázadok hosszú tapasztalata a háziasszonyok leleményessége a sütökemencék tökéletesítése, a Kárpát-medence nagy sikértartalmú gabonája eljutatott odáig, hogy a magyar kenyér a világ egyik legjobb ízű kenyerere, ezen belül is az Alföld kenyerere a legeslegjobb minőségű, kétszeresből sütik búzából és rozsból. Mi csak a kelesztett tésztából készült terméket hívjuk kenyérnek.

Amikor szánkhoz emeljük a falat kenyeret, gondolunk-e arra, hogy a négy őselemet vesszük magunkhoz: a földet, amiben a gabona fejlődött, a vizet, amivel a tésztát keverték, a levegőt, amittől telítődött, amikor megkelt, és végül a tűz, amivel megsütöttük.

Hogy mennyire életünk része a kenyér, és nemcsak mint táplálék, az is bizonyítja, ha nyelvi jelentéseit vizsgáljuk. Gondoljunk számtalan kenyérről kapcsolatos kifejezésünkre: kenyérgondokkal küszködő ember, szükségem van rá, mint egy falat kenyérre, megette kenyerere javát, egy kenyéren élnek, ke-

nyértörésre került sor, rabság keserű kenyerere, ha megdobnak kővel, dob vissza kenyérral.

A Biblia számtalan idézetében szerepel a kenyér, ime, egy nagyon ismert idézet „Én vagyok az élet kenyerere felelte Jézus, aki hozzám jön, többé nem éheznek, aki bennem hisz, többet nem szomjaznak soha” vagy imádságunkba foglalt kérésünk: „Mindennapi kenyerünket add meg nekünk ma” (és aki kér annak megadatik)

A kenyér tisztelete, becsben tartása erkölcsi kötelesség volt „Isten áldása” néven is emlegették. Megszegését és fogyasztását szabályozó előírások szintén a tiszteletét tükrözik. A kenyér eldobása bűnnek számított. Vannak vidékek, ahol a kenyeret a mai napig életnek nevezik. A búza szentelés napja a hivatalos egyházi ünnep volt, templomi zászlóval és feszülettel vonultak ki valamelyik gazda búzatáblájához, és áldást kért a pap, a határ, sőt az egész világ búzavetésére.) Amíg az elvetett búzaszemekből kenyér lesz hosszadalmas fáradszó, sok ember közreműködése volt szükséges, ma már a gépi munka sokat könnyít. Régen ennek a fáradságos közös munkának a befejező része volt a hálaadó aratóünnepség, amelyet 1948-óta új kenyér ünnepként ismerünk. Településünk földrajzi adottságainál fogva termékeny talaja a legrégebbi időktől jó minőségű gabona termesztésére volt alkalmas Elődeik legnagyobb értéknek tartották a gabonát, az életet. Így kerülhetett Alsónémedi címerébe, egy összefogott aransárga kalászcsozor szimmetrikus kévét formázva, zöld mezőben, háttérben a kék derűs ég. Az hogy a kalász össze van kötve, egy közösség összetartozását jelképezi.

Egyszerűségében minden benne van: Kenyér, Élet és Összefogás.

Kulinyák Rezsóné, községi könyvtáros

„Magyarok fénve, ország reménye!”

Légy áldott Szent István király!

Szent István napi megemlékezést rendezünk

2010. augusztus 19-én

este 7 órakor a Szent István téren!

A megemlékezésre mindenkit szeretettel várunk!

gróf LISZTI LÁSZLÓ:
A MAGYAR KIRÁLYOKRÓL
1653.

Legelső királyja a magyar nemzetnek
Rómából hozaték koronája ennek,
Istentől rendelt volt e nemzetségnek,
Hogy helyre hozassék félelme Istennek.